

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง เงินกู้ยืมในระบบกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาผลกระทบของเงินกู้ยืมในระบบ ที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ของเงินกู้ยืมในระบบ กับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และ 3. ศึกษาถึงอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข ของเงินกู้ยืมในระบบที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 56 คน และ ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯและผู้เงินในระบบจำนวน 357 คน สรุปผลการวิจัยดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ และผู้เงินในระบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.1 ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.5 มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 35.3 มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีรายได้ต่อปี ต่ำกว่า 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.3 ส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.1 ใกล้เคียงกับกลุ่มผู้มีค่าใช้จ่าย 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.1 มีเงินออมต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 55.5 ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 38.4 มีจำนวนเงินออมไม่แน่นอน และนำเงินไปใช้จ่ายภายในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 70.5 ส่วนใหญ่ กู้เงินในแต่ละครั้งจำนวน 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.1

กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.9 รับผิดชอบงานพิจารณาเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 66.1 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ 2 – 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.6 มีระดับการศึกษาสูงสุดประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.1 ในการกู้แต่ละครั้งอนุมัติเงินกู้จำนวน 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.5 อนุมัติเงินกู้ตามเหตุผลเพื่อพัฒนาอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 94.5 และส่วนใหญ่ ตัดสินใจเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านเนื่องจากชาวบ้านในชุมชนเสนอขอให้มาปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 75.0

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงินกู้ยืมระบบกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการของเงินทุนหมู่บ้าน

1. ด้านโครงสร้าง/หน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านฯ

กลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯและผู้เงินนอกระบบมีความคิดเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการของเงินทุนหมู่บ้านในด้านการโครงสร้าง/หน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.28

กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ มีความคิดเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการของเงินทุนหมู่บ้านในด้านการโครงสร้าง/หน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.12

2. ด้านการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านฯ

กลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯและผู้เงินนอกระบบมีความคิดเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการของเงินทุนหมู่บ้านในด้านการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.40

กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ มีความคิดเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการของเงินทุนหมู่บ้านในด้านการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.06

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการของเงินกู้ยืมระบบ

1. ด้านโครงสร้าง/หน้าที่ของเงินกู้ยืมระบบ

กลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯและผู้เงินนอกระบบมีความคิดเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการของเงินกู้ยืมระบบในด้านการโครงสร้าง/หน้าที่ของเงินกู้ยืมระบบ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.11

2. ด้านการบริหารจัดการของเงินกู้ยืมระบบ

กลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ และผู้เงินนอกระบบมีความคิดเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการของเงินกู้ยืมระบบในด้านการบริหารจัดการของเงินกู้ยืมระบบ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.20

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เงินกู้ยืมกระบบก่อให้เกิดผลกระทบในด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เงินกู้ยืมกระบบก่อให้เกิดผลกระทบในด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยพบว่าผู้กู้ตัดสินใจใช้บริการเงินกู้ยืมกระบบ เนื่องจากระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของเงินกองทุนหมู่บ้านฯ ในระดับมาก และพบว่าเงินกู้ยืมกระบบส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องการชำระหนี้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ ในระดับปานกลาง รวมถึงผู้กู้บางส่วนนำเงินกองทุนฯ ไปจ่ายชำระหนี้ระบบ

สมมติฐานที่ 2 เงินกู้ยืมกระบบมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในทิศทางตรงกันข้าม

สมมติฐานที่ 2 เงินกู้ยืมกระบบมีความแตกต่างจากเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สรุปสมมติฐานที่ 2 เงินกู้ยืมกระบบมีความแตกต่างจากเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เกือบทุกข้อยกเว้น ในเรื่องความอิสระในการใช้เงินที่กู้มา ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ และผู้เงินกู้ยืมระบบเห็นว่าไม่แตกต่างกัน

อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข ของเงินกู้ยืมกระบบที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สภาพปัญหา/อุปสรรค ของเงินกู้ยืมกระบบที่ส่งต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนฯ

- ข้อดีของเงินกู้ยืมกระบบและข้อเสียของเงินกองทุนทำให้คนเลือกใช้บริการเงินกู้ยืมกระบบเป็นจำนวนมากกว่าเงินกองทุนฯ

ข้อดีของเงินกู้ยืมกระบบ

- เงินกู้ยืมกระบบมีความสะดวก รวดเร็ว
- เงินกู้ยืมกระบบไม่ต้องมีเอกสาร หลักฐานยุ่งยาก
- เงินกู้ยืมกระบบมีวงเงินสูง
- เงินกู้ยืมกระบบไม่ต้องมีวัตถุประสงค์ในการกู้

- เงินกู้ยืมระบบมีขั้นตอนไม่ซับซ้อน
- เงินกู้ยืมระบบไม่มีระเบียบ ข้อบังคับว่าต้องเอาเงินไปทำอะไรที่เป็นประโยชน์ก็สามารถกู้ได้
- เงินกู้ยืมระบบไม่ต้องกู้เป็นกลุ่ม

ข้อเสียของเงินกองทุนฯ

- เงินกองทุนฯ มีขั้นตอนที่ซับซ้อน ยุ่งยาก
- เงินกองทุนฯ ถ้าไม่เป็นที่รู้จักในชุมชนมากจะสามารถกู้ได้วงเงินน้อย
- เงินกองทุนฯ อนุมัติเงินและจ่ายเงินล่าช้า
- เงินกู้ยืมระบบถึงแม้มีดอกเบี้ยสูง แต่มีผู้กู้จำนวนมากและมีการติดตามการชำระหนี้สม่ำเสมอทำให้คนกระตือรือร้นในการชำระ ในขณะที่เงินกองทุนฯ ไม่เข้มแข็งในระบบการทวงหนี้ ทำให้ผู้กู้ชำระเงินคืนล่าช้า จึงเกิดปัญหาในการบริหารจัดการเงินกองทุนฯ ตามมา
- ผู้กู้ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการบริหารเงินกองทุนฯ
- ชาวบ้านกู้เงินนอกระบบมาใช้หนี้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ

แนวทางแก้ไข

1. ให้ความรู้กับชาวบ้านในการจัดการบริหารเงินกองทุนที่ได้มาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เช่น นำไปลงทุนด้านอาชีพที่สร้างรายได้กับตนเอง และสามารถนำเงินกลับมาใช้หนี้ทางกองทุนหมู่บ้านได้โดยไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบมาใช้หนี้
2. เงินกองทุนหมู่บ้านควรมีการอนุมัติเงินที่รวดเร็วและโปร่งใส ปรับปรุงขั้นตอนการกู้ยืมให้มีความสะดวกมากขึ้น
3. เงินกองทุนหมู่บ้านควรมีระบบการติดตามทวงหนี้อย่างสม่ำเสมอ
4. เงินกองทุนหมู่บ้านควรมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับระยะเวลาในการผ่อนชำระ

การอภิปรายผล

1. ด้านโครงสร้างหน้าที่

จากผลการวิจัยพบว่าไม่ว่าจะเป็นกระบวนการบริหารจัดการของเงินทุนหมู่บ้านฯ หรือเงินกู้นอกระบบ ผู้กู้เงินทั้งสองแห่งให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางและค่าเฉลี่ยไม่ต่างกันมากนัก โดยความคิดเห็นด้านโครงสร้างหน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านฯ มีระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการอยู่ที่ 2.28 ในขณะที่ความคิดเห็นด้านโครงสร้างหน้าที่ของการเงินกู้นอกระบบมีระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ 2.11 แต่ถ้าพิจารณาถึงความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ แล้วพบว่าระดับความคิดเห็นในด้านโครงสร้างหน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยถึง 3.12 ซึ่งจะเห็นว่าจากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพมุมมองระหว่างผู้ดำเนินการร่วมกำหนดแนวนโยบายกับผู้ปฏิบัติ ในการกู้ยืมเงินกองทุนนั้น มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน เช่นเดียวกับในด้านการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านฯ และเงินกู้นอกระบบที่ผู้กู้เงินมีความคิดเห็นในระดับปานกลางแต่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ยังมีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมถึง 3.06 จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าระดับความคิดเห็นของคน 2 ฝ่ายในเรื่องเดียวกัน แต่ภาพรวมในการมองประเด็นของกระบวนการในการบริหารจัดการมีความแตกต่างกัน อาจเป็นไปได้ว่าในทางปฏิบัติ อาจทำให้เกิดข้อบกพร่องบางประการ ดังนี้

1.1 ตามความคิดเห็นของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ พบว่า ถ้าผู้กู้เงินไม่เป็นผู้ที่รู้จักในชุมชนจะสามารถกู้ได้วงเงินน้อย หรืออาจไม่ได้รับการพิจารณาในการกู้เงินซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลำยอง ปลั่งกลาง (2546) ที่ได้กล่าวว่า การให้เงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทประมาณร้อยละ 80 สมาชิกกองทุนมักเป็นคนกลุ่มเดียวกัน เครือญาติ กลุ่มผู้มีอิทธิพลชุมชน ขณะเดียวกันผู้แล้วก็ไม่ได้อำนาจสร้างงานสร้างรายได้อย่างแท้จริง เพราะยังไม่มีความพร้อมจึงไม่ทราบว่าให้นำเงินดังกล่าวสร้างงานเช่นไร หายที่สุดก็จะนำไปซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เชื่อว่าทำให้ดูทันสมัยจึงเป็นหนี้ต่อไป นอกจากนั้นยังอาจส่งผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านฯ แม้ว่ากองทุนที่ดีก็มีบ้างแต่ก็ยังไม่ชัดเจนว่าจะยั่งยืนเพียงใด ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ ธงชัย มูลพันธ์ (2544, หน้า 9-22) ที่ได้สรุปจุดเด่นของกองทุนหมู่บ้านว่า เงินเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพราะได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลงมือทำร่วมรับผลประโยชน์และช่วยกันดูแลรักษาให้ยั่งยืน และในประเด็นนี้ถือว่าเป็นข้อจำกัดของเงินกองทุนหมู่บ้านฯ ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (2546: 7-9) ได้กล่าวไว้ คือ การบริหารผลประโยชน์ ที่เกิดจาก

กองทุนหากไม่นำมาส่งเสริมสวัสดิการกองทุนชุมชนให้กว้างขวางขึ้น ก็จะเป็นข้อจำกัดที่จะเอื้อประโยชน์ต่อคนที่มีฐานะที่ยากจนและสำหรับผู้ที่ย่อยโอกาส

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าขั้นตอนในการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน เป็นข้อเสียประการแรกของเงินกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งมีการอนุมัติเงินและจ่ายเงินล่าช้า แต่พบว่า ข้อดีของเงินกู้ยืมในระบบคือ มีความสะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องมีเอกสารหลักฐานยุ่งยาก มีวงเงินกู้สูง ไม่ต้องมีวัตถุประสงค์ในการกู้ ไม่มีข้อบังคับว่าต้องนำเงินไปทำประโยชน์อะไร รวมถึงขั้นตอนของการกู้เงินไม่ซับซ้อน ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ อาจทำให้ผู้กู้เงินเลือกกู้เงินที่สะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนการกู้เงิน โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ต้องการใช้เงินอย่างเร่งด่วน จึงอาจเป็นเหตุจูงใจให้ผู้กู้เงินนอกระบบบางคน นำเงินมาใช้เงินกองทุนหมู่บ้าน และบางคนอาจนำเงินที่กู้จากเงินกองทุนหมู่บ้าน ไปจ่ายกับเงินกู้ยืมระบบเป็นการวนเวียนอยู่เช่นนี้ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทร์ เจียมเด่นงาม (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจเงินกู้ยืมในระบบในเขตเทศบาล นครเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดธุรกิจเงินกู้ยืมระบบด้านผู้กู้ คือ สถาบันการเงินในระบบมีบริการไม่เพียงพอ ตลอดจนในเรื่องของความยืดหยุ่นในการชำระหนี้ และการรักษาความลับเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ในการกู้ยืมเงินจากธุรกิจเงินกู้ยืมระบบนั้นจะเป็นการกู้เพื่อนำเงินไปชำระหนี้ การบริโภคการใช้จ่ายประจำวัน เป็นทุนหมุนเวียนในอาชีพการ รักษาพยาบาล การให้การศึกษาของบุตรและสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนั้นยังพบสาเหตุที่ทำให้ผู้กู้ต้องพึ่งพาเงินกู้ยืมระบบมากที่สุด คือ ความสะดวกรวดเร็วทันต่อการใช้ประโยชน์ การไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้และวิธีการกู้ไม่มีความยุ่งยาก รวมทั้งผลงานของวิบูลดา มาตันบุญและ สมนึก ชัชวาล (2546) ที่ได้ศึกษาการวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าปัญหาและอุปสรรคหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานกองทุนของหมู่บ้านทุ่งขี้เสือ คือ ปัญหาจากสมาชิกกู้เงินจากแหล่งทุนอื่นมาคืนกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากสมาชิกกู้เงินไปทำกิจกรรมต่างๆ แล้วไม่ได้ผลประโยชน์ตามที่คาดหวัง ทำให้ไม่สามารถใช้คืนกองทุนได้จึงมีสมาชิกบางรายต้องไปกู้เงินนอกระบบมาปิดบัญชีกองทุน จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อมาคือสมาชิกนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ทำให้ปัญหาเป็นหนี้ซ้ำซ้อน สร้างภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุ่งขี้เสอยอมรับว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีการกู้เงินไปแก้ไขปัญหาล้วนๆ เป็นทุนหมุนเวียนในครัวเรือน และนำไปใช้หนี้ระบบมากกว่าจะนำเงินกองทุนหมู่บ้านไปพัฒนาอาชีพจริง เพราะวงเงินนั้นน้อยมาก และสมาชิกที่กู้เงินยืมเงินไปก็ถือว่าผิดกฎหมาย เพราะมีส่วนล่าช้าและอาชีพจริง แม้ว่าคณะกรรมการไม่เชื่อว่าเงินกองทุนจะทำให้ชาวบ้านเกิดกำไรจากยอดกองทุนมากมาย สมาชิกนำเงินมาจากที่ไหนมาชำระก็ไม่ทราบได้

แต่ในส่วนความรับผิดชอบของคณะกรรมการนั้นพิจารณาจากความสามารถในการใช้เงินคืนของสมาชิกเท่านั้น แม้จะรู้ว่าเห็นว่าสมาชิกนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์คณะกรรมการก็เฉยๆ ไม่ได้ห้ามเตือนอะไรเพราะการเอาเงินไปใช้เป็นสิทธิส่วนบุคคล หากคณะกรรมการไปุ่นวายมากอาจทำให้ผิดใจกัน จากประเด็นที่ได้กล่าวมาแล้ว ทุกฝ่ายน่าจะยอมรับความจริงโดยมองภาพของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต จริงอยู่การให้เงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายที่เร่งด่วนของรัฐบาลที่ผลักดันและกระตุ้นให้มีการขับเคลื่อนไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมุ่งแก้ปัญหาในระดับรากหญ้าให้ครอบคลุมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีแหล่งหมุนเวียนในการลงทุน เสริมสร้างอาชีพและรายได้ให้กับครอบครัว แต่สภาพความเป็นจริงการลงทุนอาจไม่ประสบผลสำเร็จเสมอไป แต่การมองภาพของกองทุนหมู่บ้านฯ นั้นมองว่าเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนถูกต้องตามรูปแบบหลักการแต่ความเป็นจริงของสภาพการลงทุนย่อมมีทั้งขาดทุนและได้กำไร ในกรณีที่ได้กำไรจากการลงทุนในการเสริมสร้างอาชีพและรายได้ก็ไม่มีผลกระทบใดในการชำระเงินคืนกองทุนหมู่บ้านฯ แต่หากเป็นในกรณีที่มีการขาดทุนการชำระเงินคืนตามระยะเวลาที่กำหนด อาจส่งผลกระทบต่อผู้กู้เงินอย่างแน่นอน ฉะนั้น การมองภาพรวมของเงินกองทุนหมู่บ้านฯ ควรจะมีความยืดหยุ่นหรือมีระเบียบนโยบายที่เอื้อต่อสภาพการณ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม ไม้เรียง และ วิทยา เจียรพันธุ์ (2542) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องระบบการเงินในชนบทของประเทศไทย ศึกษากรณีการให้บริการด้านการเงิน พบว่าจุดอ่อนของการเงินมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการใช้เงินทุนเพื่อประกอบการ ของชาวชนบทยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เนื่องจากมีการศึกษาน้อย นอกจากนี้ยังให้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรัฐบาลที่ควรส่งเสริมชาวชนบทให้มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชนบท โดยมุ่งเน้นนโยบายการให้เงินทุนการสนับสนุนและช่วยเหลือผ่านกลุ่มที่ชาวบ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้น

1.3 แม้ว่าผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ และผู้เงินนอกระบบมีความคิดเห็นว่าเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างจากเงินกู้นอกระบบในด้านบริการจัดการเกือบทุกข้อ ยกเว้นในเรื่องความอิสระในการใช้เงินที่ผู้มา ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ และผู้เงินนอกระบบเห็นว่าไม่แตกต่างกันจากประเด็นดังกล่าว เป็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้กู้เงิน ไม่ว่าจะกู้เงินจากแหล่งการเงินใดก็ตาม เมื่อผู้เงินมาแล้วการเอาเงินไปใช้เป็นการใช้สิทธิส่วนบุคคล แม้บางกรณีอาจนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการให้ผู้กู้ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑูรดา มาตันบุญ และสมนึก ชัชวาล (2546) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. จากข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ของผู้กู้เงินพบว่าการออมเงินต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 55.5 ซึ่งถือได้ว่าเกินครึ่งของจำนวนผู้กู้แล้วเหตุใดเมื่อมีเงินออมจึงกู้เงิน จากประเด็นดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่าเงินออมที่มีอยู่นั้นอาจหมายถึงเงินที่เก็บไว้ใช้จ่ายอยู่กับตัวเอง เพื่อติดตัวไว้ใช้จ่ายจำเป็นซึ่ง ชาริณี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2546) ได้ศึกษาถึงการวิเคราะห์การออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ที่ไม่มีการออมทรัพย์กับสถาบันการเงินนั้นสาเหตุสำคัญ คือ มีรายได้น้อยทำให้ไม่มีเงินเหลือฝาก โดยมีจำนวนครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 61.64 ของจำนวนของครัวเรือนที่อยู่ในเขตเมือง สาเหตุรองลงมาคือ ชอบเก็บเงินไว้กับตัว เมื่อต้องการความสะดวกและความคล่องตัวในการนำเงินออกมาใช้โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเหมือนกัน คือ เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันใช้ในการประกอบอาชีพ และเป็นทุนการศึกษาของตนเองหรือผู้อยู่ในอุปการะ และจากการรายงานประเมินผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า ประเภทการกู้ยืมเงินตามระเบียบกองทุน อันดับแรกกู้เงินมาเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินร้อยละ 49.59 รองลงมาคือ กู้เพื่อสร้างงานและพัฒนาอาชีพ ร้อยละ 24.10 ซึ่งการกู้ยืมเงินเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินคิดเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของเหตุผลในการกู้ยืมเงินกองทุนทำให้สะท้อนถึงเงินออมของผู้กู้ด้วย

3. เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายที่ดี

อย่างไรก็ตามเงินกองทุนหมู่บ้านนับว่าเป็นนโยบายที่ดีและเป็นทางออกหนึ่งของประชาชนระดับรากหญ้า เพราะจากระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนใหญ่ในด้านโครงสร้าง หน้าที่ และด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ถ้าได้ปรับและพัฒนาในบางประเด็นก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้กู้อย่างแท้จริง จึงน่าจะเป็นนโยบายที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีประเด็นที่ควรส่งเสริมและพัฒนา คือ ควรให้ความรู้กับชาวบ้านในการจัดการบริหารเงินทุนที่ได้มาเป็นประโยชน์มากที่สุด เช่นนำไปลงทุนด้านอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับตนเอง และสามารถนำเงินกลับมาใช้หนี้กองทุนหมู่บ้านได้โดยไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบมาใช้หนี้เงินกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการอนุมัติเงินที่รวดเร็วโปร่งใส ปรับปรุงขั้นตอนการกู้ยืมให้มีความสะดวกมากขึ้น มีระบบการติดตามทวงหนี้อย่างสม่ำเสมอทั้งควรมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับระยะเวลาในการผ่อนชำระ ซึ่งถ้าได้มีการปรับและพัฒนาตามข้อคิดเห็นดังกล่าวก็จะเสริมจุดเด่นของกองทุนหมู่บ้านตามแนวคิด ธงชัย มูลพันธ์ (2544: 9-22) ได้ชัดเจนขึ้น ดังที่ได้สรุปไว้ว่า ทำให้เกิดการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาพหุภาคี ก่อให้เกิดการประสานพลังความเป็นเอกภาพ บูรณาการ เงินทุนเป็นกลุ่มก้อน มีศักยภาพและมีองค์กรเครือข่าย เป็น

ผู้บริหารจัดการและทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ รวมทั้งยังเสริมจุดแข็งของเงินกองทุนหมู่บ้านตามข้อสรุปของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ (2546: 7-9) คือสร้างรูปแบบการทำงานบูรณาการเป็นแนวทางและเครื่องมือในการแก้ปัญหาความยากจนโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบของเงินกู้ยืมระบบที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบว่ามีข้อเสนอแนะบางประการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาเพื่อความสมบูรณ์ ครบถ้วนในงานวิจัยเชิงพัฒนา ดังนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมุมมอง และมีความครบถ้วนการสัมภาษณ์ตัวอย่าง นอกจากจะเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ดูแลในเรื่องของฝ่ายติดตามหนี้สินแล้ว ควรมีฝ่ายอื่นๆ ที่เป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้วย
2. การสอบถามข้อมูลงานวิจัย นอกจากศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการของเงินกองทุนหมู่บ้านฯ ในด้านโครงสร้างหน้าที่ และด้านการบริหารจัดการแล้ว ควรมีการศึกษาในด้านความร่วมมือของเครือข่ายในการพัฒนาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ร่วมด้วย
3. ในบริบทของสภาพความต้องการของผู้ที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ และกู้เงินนอกระบบ อาจมีปัจจัยบางประการที่มีความเห็นสอดคล้องกัน และมีปัจจัยบางประการที่มีความเห็นขัดแย้งกัน ดังนั้นในประเด็นที่เห็นขัดแย้งกันหรือแตกต่างกันมากๆ ควรนำมาพิจารณาถึงแนวทางในการพัฒนาในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยต่อไป

จากประสบการณ์ในการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ ทำให้เห็นภาพของการวิจัยต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนา โดยผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการทำวิจัยในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงการพัฒนากระบวนการ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืน โดยให้ชุมชนระดับรากหญ้ามีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง
2. ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของชุมชนที่มีต่อเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในภาพรวมของระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ เพื่อนำมาเป็นฐานในการพัฒนาระดับชาติต่อไป